DE OPRUIER

NIET UITGESPROKEN

Verdedigingsrede van H. Kolthek Jr. voor de 4de Kamer van de Amsterdamsche Rechtbank, op 20 October 1910

Het wapen der kritiek
kan de kritiek der wapenen
niet vervangen :-: :-:
KARL MARX

TWEEDE DRUK

:-: :-: PRIJS 10 CENT :-: : :

DE OPRUIER

NIET UITGESPROKEN

Verdedigingsrede van H. KOLTHEK Jr. voor de 4de Kamer van de Amsterdamsche Rechtbank, op 20 October 1910

Het wapen der kritiek kan de kritiek der wapenen niet vervangen.

KARL MARX.

Voorwoord bij den tweeden druk.

De rechtbank — 4de Kamer, onder presidium van den heer Meinesz — stond mij niet toe mij te verdedigen. Ik moest bij de zaak blijven, zeide de president, toen ik mij beriep op verschillende schrijvers en dezen citeerde. Ik merkte op, dat ik zelf wilde beoordeelen wat ik tot mijn verdediging wilde aanvoeren. Daarop besliste de rechter dat ik niet voort mocht gaan. Ik zag onder protest van het woord af, doch voegde de rechters toe dat ik hen ter verantwoording zou roepen voor de publieke opinie, door mijn verdedigingsrede als brochure uit te geven.

Waar moet het naar toe, wanneer zelfs het recht van verdediging niet meer onaangetast is? De rechtbank heeft mij nu vrijgesproken en er bestaat dus geen reden voor verder protest, doch als ik was veroordeeld, welke waarde mocht men dan hechten aan zoo'n vonnis, dat was uitgesproken zonder dat de rechtbank had geluisterd naar wat ik tot mijn verdediging had aan te voeren?

En zóó als het mij ging, zóó gaat het in den regel voor de 4de Kamer. De beklaagden en zelfs de advokaten worden er op barre wijze gebrutaliseerd. Daarom wordt het tijd dat er krachtig wordt geprotesteerd tegen het schenden van het verdedigingsrecht. En als zoodanig kan het verspreiden van dit boekje groot nut stichten.

Nu de eerste oplage van 3250 exemplaren in één week tijds is uitverkocht, een succes dat we niet hadden verwacht, nu willen we de inleiding van den eersten druk een beetje omwerken.

Werd door ons in die Inleiding opgemerkt, dat wij deze propagandabrochure hadden te danken aan het feit dat er tegen mij een vervolging werd ingesteld wegens opruiïng, men begrijpt dat door het succes met den verkoop, onze dankbaarheid niet weinig is vermeerderd. Het staat nu wel vast, dat ook deze tweede oplage haar weg zal vinden onder de arbeiders. En is dat dan niet waard om er desnoods eenige maanden voor in de gevangenis te zitten, dat zooveel duizenden menschen, bijna uitsluitend arbeiders, bekend raken met dit historische feitenmateriaal? — Zeer zeker, want het woord „revolutionair" en de naam „opruier" hebben nog altijd een afschrikwekkenden klank voor de meeste arbeiders. Zij verbinden er aan allerlei bloedige tooneelen en boosaardige dingen. Dat is een gevolg van hun onbekendheid met de geschiedenis. O, het aantal arbeiders is zoo klein, dat den toestand van heden begrijpt als een noodzakelijk gevolg van wat heeft plaats gevonden in het verleden. Er zijn zoo weinigen, die een helder inzicht hebben in de geschiedenis.

Hoe zou het ook anders kunnen!

Het geschiedenisonderwijs op de Lagere School — en dat is het eenige onderwijs dat de massa des volks geniet — blijft beperkt tot de geschiedenis van ons land. En die wordt nog veelal, en tot voor kort bijna geheel, gegeven in een vorm en op een wijze, die meer schade doet dan nut. Het leeren van de namen van allerlei personen, die een rol hebben vervuld in de regeering; het leeren van een massa jaartallen zonder beredeneerd en logisch verband er tusschen; het leeren van de juiste datums waarop veldslagen en zeegevechten hebben plaats gehad, of waarop men van regeeringspersoon of -vorm verwisselde; dat alles heeft zoo bitter weinig met geschiedenis uit te staan. Immers het vestigt de aandacht bijna geheel en al op personen, terwijl het voor een goed begrip van de geschiedkundige ontwikkeling vóór alles noodig is te weten hoe de menschen leefden, waardoor ze leefden, hoe hun onderlinge verhoudingen waren geregeld en welke betrekkingen er bestonden tusschen de verschillende volken en landen. En van dat laatste leert men op de Lagere School zoo heel weinig, ook al doordat de leertijd te kort is. Maar wat vooral ook een kwaad was en nog is, is dit, dat door het geschiedenisonderwijs een dwaze en domme verheerlijking van onze vorsten, onze vechtersbazen, onze eer, onze deugd en onze eerlijkheid wordt aangekweekt. En daarnaast een laag-neer-zien op andere volken en andere naties, terwijl niet zelden tegen hen gevoelens van haat worden opgewekt.

Voor de meeste schoolkinderen zijn Willem van Oranje, prins Maurits, Tromp, De Ruyter, Piet Hein, e. a. weinig minder dan heiligen. En daarentegen beschouwen ze Filips II, Alva, Balthazar Gérards, e. a. als wreedaards en deugnieten.

Zoo wordt de geest van het kind vergiftigd en verleugend, zóó wordt een chauvinisme (overdreven vaderlandsliefde) aangekweekt, die in handen van de machthebbers een wapen wordt tegen de socialisten en de socialistische propaganda. Immers de socialisten erkennen geen vaderland in de beteekenis die de machthebbers daaraan hechten, ze lachen om de dwaze en onware verheerlijking van het Oranjehuis en zeggen dat Engelschen, Franschen en andere volken ons even sympathiek moeten zijn als Nederlanders.

Die verleugening op de schoolbanken wordt later door de regeerende klasse geëxploiteerd. Ze wordt een middel om de kinderen des volks, die hoe langer hoe moeilijker zich een plaatsje in de maatschappij kunnen veroveren, te verlokken tot dienstneming bij de Marine. Behalve dat hun in 't verschiet een pensioentje tegenlacht, spoken in hun hoofd nog rond de heldendaden van Tromp en De Ruyter. Ook vindt het militairisme in 't algemeen een steun in het geschiedenisonderwijs, omdat toch het vaderland, het dierbare vaderland en vorstenhuis moeten worden verdedigd tegen de boosaardige vijanden die ons omringen!

Men achte dus den invloed van het geschiedenisonderwijs

niet gering. Het geeft mede richting aan het denken der volksmassa, ook omdat later de kapitalistische kranten, die de arbeiders nog altijd lezen, op dat thema voortborduren, als ze de walgelijke vleierijen van koningen en keizers aan hun lezers voorzetten bij elke voorkomende gelegenheid. Daardoor worden de voorstellingen, die gevormd zijn op de schoolbanken, levendig gehouden.

Nu is er tegenwoordig wel eenige verbetering te constateeren van het geschiedenisonderwijs. Een groot aantal onderwijzers en onderwijzeressen weten door hun persoonlijken invloed heel wat kwaad te keeren. In meerdere schoolbibliotheeken treft men aan de Historische Verhalen van Molt en dergelijke, die de aandacht der kinderen vooral vestigen op de levenswijze der menschen in de verschillende tijdperken der geschiedenis. Ook de leerboekjes zijn niet meer zóó onbeduidend als voor een 25-tal jaren.

De invloed van socialistische kranten, brochures en boeken is ook duidelijk merkbaar. Die moeten ook onophoudelijk historie onderwijzen, teneinde het socialistisch streven aan de arbeiders duidelijk te maken en hen van de noodzakelijkheid ervan te overtuigen. De socialistische en georganiseerde arbeider staat daardoor in het begrijpen van den tegenwoordigen toestand in den regel heel wat hooger dan degenen, die een sleurleven leiden en zich om niets bekommeren dat hun niet direct interesseert.

Al is er dus wel eenige verbetering te constateeren, toch moet onophoudelijk de aandacht op deze zaak worden gevestigd.

Toen ik genoodzaakt werd door de tegen mij ingestelde vervolging, materiaal tot mijn verdediging te verzamelen, werd mij dat weer heel duidelijk. Toen sloeg ik na de geschiedenisboeken, zoowel die over ons land als over andere landen en het viel mij toen op, hoe dwaas het was mij te vervolgen wegens opruiïng, voor wat ik heb gesproken. Want als dat spreken misdadig is, zooals opruiïng wordt aangemerkt te zijn, dan is de ontwikkeling der maatschappij één groote misdadigheid.

Ik ontken de mij ten laste gelegde opruiïng, ondanks ik het een eer acht opruier te zijn. Het komt er slechts op aan, wat men onder het woord verstaat, zooals uit mijn verdediging duidelijk blijkt.

Mij wordt, blijkens de dagvaarding, ten laste gelegd:

> „dat hij (ik) op 1 Mei 1910 in het gebouw Plancius te Amsterdam, alwaar een openbare, immers tegen betaling van entree voor ieder toegankelijke vergadering werd gehouden, de vergaderden toesprekende hen heeft (heb) opgeruid tot een openlijk met vereenigde krachten geweld plegen tegen personen en tot het bij zich hebben van wapenen op den openbaren weg, althans tot eenig strafbaar feit, en wel met de volgende woorden te hunnen aanhoore gebezigd:

> „Ook tegenover de Politie zullen afdoende maatregelen moeten worden getroffen; men zal iets anders moeten doen dan vergaderen en protesteeren; wanneer we de straat voor ons willen veroveren, dan dienen we die straat op te gaan gewapend; wanneer we dan samenkomen en we hebben slechts een zakdoek in den zak, dat geeft niets",

of te hunnen aanhoore gebezigde woorden van gelijke strekking".

Wanneer men aanneemt dat deze tenlastelegging juist is, dan moet het mijn bedoeling zijn geweest, de aanwezigen op die 1-Mei-vergadering aan te sporen tot het zich aanschaffen van wapens en daarna met de politie te gaan vechten.

Welnu, zoo dwaas en onverantwoordelijk handel ik niet. Zooiets zou men met goed gevolg kunnen doen in een of ander dorp, waar slechts een paar veldwachters zijn gestationneerd, doch niet in Amsterdam, waar minstens tweemaal zooveel politiemannen zijn als die vergadering bezoekers telde, vrouwen en kinderen meegeteld, en waar nog bovendien soldaten onmiddellijk bij de hand zijn. Het aansporen tot zóó iets ligt verre beneden mijn verantwoordelijkheidsgevoel.

Wat ik wèl heb bedoeld vindt men in deze brochure nader aangegeven.

Zooals men zal bemerken is het bijna alles historie. De kennis daarvan zal vele arbeiders een heel ander begrip bijbrengen van wat een o p r u i e r eigenlijk is. Daarom wordt dan ook deze brochure uitgegeven.

Nu het blijkt dat de inhoud zoo goed in den smaak valt, nu zal er spoedig weer een brochure verschijnen in denzelfden geest als deze. Er is nog stof genoeg en ik moest heel wat verzamelde aanteekeningen onbenut laten voor dit boekje, daar het niet grooter mocht worden dan 40 bladzijden.

Heb ik in dit boekje de aandacht gevestigd op verschillende revoluties en volksopstanden, het is ook vooral noodig dat de ware oorzaken en blijvende beteekenis daarvan wordt gekend. Dat zou het inzicht in wat werkelijk revolutie is, niet weinig verhelderen.

Moge deze tweede oplage ook spoedig geplaatst zijn en bijdragen tot versterking van den strijd der arbeidersklasse voor het socialisme.

De inhoud van deze tweede druk is gelijk aan dien van de eerste, behalve dat enkele taal- en zetfouten zijn verbeterd.

DE SCHRIJVER.

Mijnheer de President!

Ik moet in de allereerste plaats protesteeren tegen het motief der vervolging, tegen mij ingesteld. Ik word vervolgd wegens „*opruiïng*", in den zin van Art. 131 van ons Wetboek van Strafrecht. Teneinde mij in dien zin te vervolgen, moet bij den Officier van Justitie, of zijn lastgever, de meening hebben voorgezeten, dat ik op die vergadering van 1 Mei de bedoeling had, het opzet, de daar aanwezigen aan te sporen tot een strafbare daad, in casu: *het zich aanschaffen van wapens en zich te werpen op de politie, ter verovering van de straat.*

Door die meening, indien zij werkelijk bestaat bij den Officier van Justitie, of zijn lastgever, acht ik mij ten zeerste beleedigd. Niet, mijnheer de president, omdat ik mij beleedigd acht door den naam „*opruier*", o neen! Ik beschouw dien naam, zooals ik aanstonds nader zal aantoonen, als een eeretitel. Maar ik acht mij beleedigd door den lagen dunk, dien men van mijn verantwoordelijkheidsgevoel moet hebben, wil men mij een dergelijke bedoeling, een zoodanigen opzet bij mijn optreden, ten laste leggen. Ik heb door de verklaringen der getuigen, zoowel die à charge als à decharge, aangetoond, dat ik volkomen kalm was toen ik sprak, dat ik dus heel goed wist wat ik zeide. En, mijnheer de president, welk verantwoordelijkheidsgevoel moet ik dan bezitten, als ik een vergadering, bezocht door 700 à 800 menschen, waaronder zeer vele vrouwen, waarvan sommigen met kleine kinderen op hun schoot, wilde aansporen tot een gevecht met de politiemacht van Amsterdam om het bezit van de straat? — Is het aan te nemen, dat iemand als ik, die een 20-tal jaren aan de socialistische arbeidersbeweging deelneem, en daarin reeds vele jaren een plaats bekleed in de voorste gelederen, die dus precies weet hoe het met de kracht en den invloed van die beweging is gesteld, — is het aan te

nemen mijnheer de president, dat ik tot zoo roekeloos een daad heb willen aansporen? — Is het aan te nemen, mijnheer de president, dat iemand als ik, die in al die jaren van deelname aan de revolutionaire beweging, waarin toch zeer woelige perioden voorkwamen, zooals de troebelen in 1891 en 1892 in de provincie Groningen, welke ik daar medemaakte, en de beweging van 1903, en nimmer met de politie in aanraking kwam, is het aan te nemen dat ik, volkomen kalm, sprekende op een propaganda-vergadering, de bedoeling had mijne hoorders tot een bloedbad te verleiden, waarbij zij zelven in de eerste plaats het loodje zouden leggen?

Die veronderstelling, mijnheer de president, is voor mij beleedigend in hooge mate. Men stempelt mij erdoor tot een Don Quischot of, om wat dichter bij huis te blijven, tot een Deroulède, die met een boos gezicht het Fransche gezag wilde omverwerpen. Ik wensch gaarne de verantwoordelijkheid te dragen voor wat ik zeg of schrijf, zou mij een lafaard achten als ik mij daaraan wilde onttrekken, doch ik verzeker u met den meesten nadruk, **dat ik die bedoeling niet had.**

Daarnaast, mijnheer de president, maak ik er u op attent, dat ik pas een maand nà 1 Mei voor het eerst iets hoorde van een vervolging. Dat is in dit geval vooral van belang, omdat het er op aankomt welke woorden ik heb gesproken. Zooals door de getuigen is verklaard, hield ik een improvisatie, sprak dus niet volgens aanteekeningen en had mijn rede niet op schrift gesteld. Hoe is het nu mogelijk, mijnheer de president, dat ik mij een maand nà 1 Mei nog precies kan herinneren wat ik heb gezegd? En nog veel moeilijker is het om getuigen te krijgen, die zich het gesprokene precies herinneren. De inspecteur van politie, de heer Pateer, die zijn aanteekeningen direct op de vergadering maakte, weet niet precies te zeggen van welke woorden ik mij bediende, zoodat in de dagvaarding staat, nadat mij bepaalde woorden zijn ten laste gelegd,

„of woorden van gelijke strekking".

Maar mijnheer de president, hoe moeten wij hier uitmaken of woorden, die niet bekend zijn, dezelfde strekking hebben als de woorden die in de dagvaarding zijn vermeld, waarvan het ook niet vaststaat dat ze gebezigd zijn? — De Officier van Justitie acht evenwel bekend, dat door mij woorden zijn gebezigd met een opruiende strekking. Maar dat begrijp ik niet. Ik begrijp niet, dat men kan concludeeren tot een strekking van de woorden, wanneer de woorden zelf niet juist bekend zijn.

Ik constateer dus, dat men mij, door de veel te late waarschuwing, de mogelijkheid heeft ontnomen getuigen te vinden die zich precies kunnen herinneren wat ik heb gezegd.

Zelf weet ik het ook niet precies.

Wat ik wel weet is dit, dat ik onmogelijk woorden gesproken kan hebben, waaruit de bedoeling kan blijken, dat ik die vergadering wilde bewegen om wapens te nemen en met de politie te vechten. Deze verzekering geef ik zonder eenig voorbehoud.

Dat deze verzekering U niet voldoende zou zijn, stond echter ook bij mij vast, omdat ik maar al te goed weet, dat door U, als rechters in een klassenstaat, deze dingen uit een geheel ander oogpunt worden beschouwd. Voor U is een revolutionair een misdadiger, omdat hij een besliste vijand is van de „orde", welke door U moet worden gehandhaafd. Gij moet die orde handhaven, niet omdat zij goed is, of omdat zij voldoet aan de eischen van het algemeen belang, maar omdat het de wettelijk vastgestelde orde is. Het valt U daarom zeer moeilijk, indien het U niet onmogelijk is, te gelooven aan de goede trouw van een revolutionair, waarde te hechten aan zijn eerlijk woord.

En toch, mijnheer de president, is het zeer verkeerd, laag neer te zien op den misdadiger in het algemeen. Het is een bewijs van kortzichtigheid, een bewijs van historische stompzinnigheid, iemand à priori te veroordeelen, omdat hij de „orde" aantast of de „wet" overtreedt, want in werkelijkheid is de misdadiger meermalen een van de belang-

rijkste stuwkrachten voor den vooruitgang.

Voor deze bewering, mijnheer de president, wensch ik mij te beroepen op den Engelschen schrijver Edward Carpenter. Ofschoon ik het niet eens ben met het standpunt, dat deze schrijver inneemt tegenover de wetenschap in 't algemeen, vind ik hem treffend juist, als hij schrijft:

„In den letterlijken zin van het woord is een misdadiger iemand, die er van beschuldigd wordt, schadelijk te zijn voor de maatschappij; in den zin der tegenwoordige opvatting is hij iemand, op wien om die reden beslag wordt gelegd. Maar is die twistzoeker of inbreker met gelapte broek daar op de werf, dan werkelijk zoo schadelijk voor de maatschappij? Is hij meer schadelijk dan die zachtaardige oude heer met die pruik op, die het vonnis over hem velt? Dit nu is de vraag. Natuurlijk, hij heeft de wet overtreden, en in zekeren zin is de wet de vertegenwoordiging van de openbare meening der maatschappij; maar als niemand de wet overtrad, zou de openbare meening versteenen, en de maatschappij sterven.

Het is niet te loochenen, dat de maatschappij bestendig hare meening wijzigt. Hoe kunnen wij dan weten of zij goed of slecht is? De verworpeling van de eene eeuw, is de held van de andere. Onder verwenschingen werden de handschriften van Roger Bacon vastgespijkerd op planken, om, gekruisigd, in zon en regen te verrotten; zijn gebeente rust in een onbekend en onaanzienlijk graf, maar in den tegenwoordigen tijd wordt hij beschouwd als een baanbreker der menschelijke gedachte. De gehate christen, die zijn beruchte liefdefeesten in de duisternis der onderaardsche gewelven vierde, is opgestegen tot den troon van den heiligen Petrus en dien der wereld. De joodsche geldleener, dien Front-de-Boeuf straffeloos kon martelen, is de Rothschild-gast van vorsten en de aanstoker van handelsoorlogen geworden, en Shylock is tegenwoordig een hooggeacht spoorwegaandeelhouder. Omgekeerd ook is de gehuldigde van de eene eeuw de misdadiger van de andere. In onze oogen vergeven al de roemrijke daden van Alexander bij elkander niet de wreedheid, waarmee hij duizenden dappere verdedigers van Tyrus langs de zeekust kruisigde; en wanneer morgen met den dag Salomo met zijn duizend vrouwen en bijzitten in Londen kwam, zouden zelfs onze lichtzinnigste kringen zich ergeren, en Brigham Young als tegenstelling een toonbeeld van huiselijkheid schijnen.

Nu spreekt de rechter het vonnis uit over den

gevangene, maar na verloop van jaren vonnist de maatschappij op hare beurt den rechter. Dan houdt zij een nieuwe wet in de hand, een nieuw boek van zedelessen en veroordeelt het voorgaande en de wet die het bevatte, naar den kerker der verachting." [1])

Dit is, historisch beschouwd, treffend juist, zooals ik aanstonds met tal van voorbeelden en aanhalingen van erkende schrijvers zal aantoonen.

Alvorens daartoe over te gaan wensch ik mij nog te beroepen op een schrijver, die voor U, als rechters, wellicht meer gezag heeft, n.l. de streng geloovige calvinist Milton.

Deze schreef, toen in het midden der 17e eeuw (1646—1650) geheel Engeland in beroering was door den strijd tusschen het volk en zijn koning Karel I, een klein boekje, „Tenure of Kings" (Het recht der Koningen), waaruit ik deze woorden aanhaal:

„Verder is het ook waar, dat tyrannen nooit worden aangevallen of weerstreefd door de slechte menschen, daar deze van nature slaafsch zijn. Maar degenen bij wien de deugd en eigenwaarde in hooge eere wordt gehouden, zij worden in ernst gevreesd, omdat zij voor hun meesters gevaarlijk zijn. Tegen de deugdzamen richten de tyrannen hun haat en achterdocht. Bij gevolg is het ook, dat de slechtsten volstrekt niet de tyrannen haten, maar dat zij juist het vlugst bij de hand zijn om onder de valsche namen van getrouwheid en gehoorzaamheid hunne inschikkelijkheid tegenover hen te vermommen." [2])

En eigenaardig is het, mijnheer de president, dat deze opmerking van Milton, ofschoon 250 jaar oud, ook voor heden nog juist is.

---

[1]) Edward Carpenter: De Beschaving, hare oorzaak en genezing, bladz. 128. Vertaald uit het Engelsch door P.H., met een voorwoord van Leo Tolstoy. Uitgave: Cohen Zonen, Amsterdam.

[2]) Dit boekje van Milton is in 't Hollandsch vertaald door J. A. B. en opgenomen in de „Volksbibliotheek", die indertijd is uitgegeven geworden door Ph. Oudkerk. Wie omtrent deze merkwaardige periode in de geschiedenis van Engeland nader wil ingelicht zijn, verwijzen wij naar „De Geschiedenis der Wereld", door Adolf Strecfuss, dl. 8, blz. 484 tet 674. Voor ons, revolutionairen, is zij niet onbelangrijk.

In de „Nieuwe Rotterdamsche Courant" van 14 dezer, avondblad B vindt ge een verhaal van den kapitein van het schip, waarmede koning Manuel van Portugal de vlucht nam, toen de Republikeinsche opstand uitbrak.

De kapitein vertelt:

„Toen het gezelschap aan boord was, leek Manuel goedsmoeds, maar Amelia en Maria Pia waren zeer ontroerd. Alfonso, de hertog van Oporto, sprak niet veel met de anderen; uren lang liep hij het dek op en neer. Later hadden hij en zijn neef, ten aanhoore van anderen, een gesprek over de gebeurtenissen. Koning Manuel zei, dat hij eigenlijk blij moest wezen. Hij was de last van het koningschap moe. In krachtige bewoordingen sprak hij zijn walging uit van het leger van sykofanten en verdorven baantjesjagers, die zijn troon hadden omringd. Hij aarzelde niet zijn bewondering te betuigen voor eenige republikeinsche voormannen, die — merkte hij op — in alle geval moed en geestkracht hadden getoond, terwijl de verdeelde groepen van de monarchistische partij noch vastberadenheid noch gewonen moed hadden getoond.

De koning was zeer verbitterd — vertelde verder de kapitein — dat hij in de ure van zijn beproeving volkomen verlaten was door degenen, die aldoor van hun onverbreekbare trouw den mond vol hadden gehad. Als een voorbeeld diene, dat de koning op den dag, dat hij uit Lissabon vluchtte, geen enkel lid van zijn ministerie had gezien. Ook op andere wijze hadden zij niet getracht met hem in verbinding te komen, of hem op de hoogte gebracht van wat er gebeurde. De koning was er dan ook volmaakt onkundig van, wat er eigenlijk in Lissabon voorviel en welke maatregelen er waren genomen om aan de omwenteling het hoofd te bieden. Toen de storm losbrak, vluchtten de leden van het ministerie het land uit of zij verborgen zich thuis, den jongen vorst voor zich zelf latende zorgen. Er was een algemeen berg-je-lijf. Alleen was de eerste minister verhinderd om met de rest te vluchten. Hij werd Dinsdagochtend, toen hij zijn huis verliet, door een kogel in den voet getroffen, en moest daarom thuis blijven."

Ziedaar dus een getuigenis, dat ook heden niet de slechte menschen den strijd tegen de tyrannie en de tyrannen voeren.

Wanneer ik dus zeg, mijnheer de president, dat ik niet de bedoeling had, de vergadering op te ruien

tot eenig strafbaar feit in den zin van Art. 131 van het Wetboek van Strafrecht, doe ik dat niet om daardoor te ontkomen aan straf, of aan de kwalificaties opruier en misdadiger, maar omdat het de waarheid is.

Om deze mijne verklaring alleszins aannemelijk te maken, heb ik door twee getuigen laten verklaren, dat ik zoowel vóór als nà 1 Mei heb geweigerd mijn medewerking te verleenen aan agitaties, waarvan ik vreesde dat ze zouden uitloopen op vechtpartijen met de politie. Ik heb dat gedaan op grond van mijn ervaringen hier in Amsterdam. Ik heb hier gezien het optreden van de politie tegen demonstreerende arbeiders en ik heb ook gezien de houding van die arbeiders tegen de politie. Uit een en ander is mij gebleken, dat de tijd nog niet gekomen is, dat hier in Amsterdam met goed gevolg door de arbeiders tegen de politie kan worden opgetreden om de straat te veroveren voor het demonstreeren en propageeren. De arbeiders hebben hier ook nog iets anders noodig dan wapens, teneinde met goed gevolg zich van wapens te kunnen bedienen.

De ervaring heeft mij geleerd, dat Elisée Reclus gelijk heeft, als hij zegt, dat er nog wat anders moet gebeuren dan de ontevredenen tot opstand te brengen, want „in de hoofden en harten moeten de veranderingen eerst geschieden, vóór dat men de spieren gebruikt en geschiedkundige verschijnselen veranderd worden." [1])

En nu vraag ik nog eens, mijnheer de president, waar ik bewezen heb door getuigen, dat ik vóór en nà 1 Mei geweigerd heb mede te werken aan acties of betoogingen, waarvan ik een botsing vreesde tusschen de arbeiders en de politie, is het daar psychologisch verklaarbaar, dat ik op 1 Mei, terwijl ik volkomen kalm was, zou hebben aangespoord tot een optreden, dat er juist geheel op berekend zou zijn een treffen tusschen arbeiders en politie te bewerkstelligen?

---

[1]) Elisée Reclus: „Evolutie, Revolutie en het Anarchistisch ideaal", blz. 31, (Men zie echter de Hoofdstukken II en III geheel.

Echter, mijnheer de president, zoo pertinent en beslist als ik ontken de ten laste gelegde opruiïng in den zin der Strafwet, zoo grifweg erken ik, dat ik mij van overeenkomstige uitdrukkingen heb bediend, als uit de dagvaarding, in verband met andere stukken in het dossier, zijn af te leiden.

Uit de woorden, waarin de dagvaarding is vervat, blijkt echter voldoende, dat het niet precies vaststaat welke woorden door mij zijn gebezigd. Uit het getuigenverhoor is bovendien duidelijk gebleken, dat de heer Pateer misschien een heel bekwaam politie-inspecteur is, doch van de verslaggeverij heeft hij geen kaas gegeten. Dat is den man niet kwalijk te nemen, want het verslaggeven van een redevoering is iets van het moeilijkste in de journalistiek. De verslaggever behoort, om een goed verslag te kunnen geven, de stof te kennen, die door den spreker wordt behandeld, en hij moet bovendien kunnen beoordeelen, van welk standpunt de spreker zijn onderwerp beschouwt, welke methode hij toepast om zijn denkbeelden uiteen te zetten, enz. Welnu, mijnheer de president, deze inspecteur van politie maakte geenszins den indruk, dat hij het zoover heeft gebracht, of ooit zoover zal brengen. Uit de stukken bleek mij dat reeds, want in de instructie heeft hij bekend, dat hij op de vergadering al in zijn aanteekeningen aan het knoeien is geweest. Hij schreef iets op, doch haalde er een poosje later een streep door, omdat hij er niet zeker van was of ik wel had gezegd wat hij opgeschreven had. Zulke personen, mijnheer de president, moet de Commissaris van Politie niet naar een vergadering sturen om verslag te maken; die moeten eerst naar school om dat werk te leeren.

Maar ofschoon het volstrekt niet vaststaat, welke woorden ik heb gebezigd en uit de woorden dus niet het opzet en de bedoeling om op te ruien kan blijken, wordt mij toch opruiïng ten laste gelegd. De Officier van Justitie heeft dus de bedoeling erin gezocht, of, zooals de Duitschers het teekenend uitdrukken, hij heeft de bedoeling willen „hinein interpretieren".

In dat geval baten alle verzekeringen en getuigenverklaringen ook niemendal, want dan gaat het bekende woord steeds in vervulling: „Geef mij van iemand drie regels schrift, en ik breng hem aan de galg", of, om een meer bekend woord aan te halen, dan gaat het mij als de jood bij den patriarch in het schoone tooneelspel „Nathan de Wijze" van Lessing; wàt men ook te zijner verontschuldiging aanvoerde, steeds luidde het antwoord: Thut nichts! der Jude wird verbrannt! (Doet niets ter zake! de jood wordt verbrand).

Die methode, een bedoeling aan te nemen die niet uit de woorden zelf blijkt, is niet nieuw en zal ook nog wel langer dienst doen, want het is een uitstekend middel om de caoutschoucterm „opruiïng" nog wat rekbaarder te maken en daardoor bruikbaar voor alle gevallen, waarin men iemand, om welke reden dan ook, wil treffen. Door die methode is de heer F. v. d. Goes in 1903 veroordeeld geworden tot 2 maanden gevangenisstraf, en diezelfde methode bracht vroeger een socialist in Duitschland in de gevangenis, omdat hij had geroepen: Leve Bismarck! — De rechter stelde n.l. vast, dat hij daarmede had bedoeld: Dood aan Bismarck! Wanneer die methode ook op mij zal worden toegepast, dan staat mijn veroordeeling vast. En als die methode niet toegepast wordt, dan staat mijn vrijspraak vast, omdat uit de door mij gebezigde woorden zelf, die immers niet bekend zijn, onmogelijk het opzet tot opruiïng kan blijken.

Ik heb echter wel degelijk aan de vergadering als mijn meening verkondigd, dat de arbeidersklasse zich door geweld zal moeten meester maken van de straat, als ze die wil gebruiken voor demonstratie van hare beste gevoelens en voor propaganda van de socialistische beginselen.

Maar dat is toch niet strafbaar, mijnheer de president.

Dat in bepaalde omstandigheden het geweld niet mag worden vermeden, doch noodzakelijk is, zelfs tegenover de wettige overheid, dat is mij reeds op de schoolbanken geleerd geworden en ik heb het goed onthouden.

Ik gebruikte daar voor mijn onderwijs in de Vaderlandsche Geschiedenis, o.m. het leerboek van F. van Rijsens: Geschiedenis van ons Vaderland. Over den Beeldenstorm, als daadwerkelijk verzet tegen den opgedrongen katholieken godsdienst, in 1566 losgebarsten, wordt in dat leerboek gezegd:

„De uitbarsting was een noodzakelijk gevolg der algemeene gemoedsgesteldheid. Lang reeds hadden de predikers tegen den beeldendienst geijverd." [1])

Na deze verklaring, volgens welke de beeldenstorm het gevolg is van gemaakte propaganda onder het volk, wordt even later gezegd:

„Men mag deze uiting van doldriftigheid afkeuren, gelijk toenmaals ook vele edele Calvinisten deden, „de denker", zoo zegt Von Treitschke, „erkent juist in zulke gruwelen de kracht der historische noodzakelijkheid: eene groote idee plant zich niet voort in het volksleven, wanneer zij niet in staat is de macht der zonde, van den ruwen hartstocht wakker te schudden." [2])

Indien die geschiedschrijver hier voor U stond, aangeklaagd wegens opruiïng, ging hij zeker voor eenige jaren de gevangenis in. Immers hij verheerlijkt het plegen van geweld tegen wettige instellingen, als noodzakelijk voor den vooruitgang van groote ideeën. Althans, wanneer ik door U zal worden veroordeeld, want ik heb niet anders gedaan; ik heb slechts geconstateerd dat geweld noodig zal zijn, er toe aangespoord heb ik niet.

Ik bevind mij dus in goed gezelschap, al zal het mij wel niet vrijwaren voor straf. Want wij leven in 1910 en de „orde" van thans is een andere dan de „orde" van 1566. Toen hebben ook rechters de „opruiers" „voorbeeldig" gestraft. De Hage-predikers en „ketters" hebben er van gelust, de inquisitie heeft duizenden van kant gemaakt, als misdadigers, die wij thans huldigen als helden in den strijd voor gewetensvrijheid.

---

[1]) Geschiedenis van ons Vaderland, door F. van Rijsens, bladz. 109. (Uitgave J. B. Wolters).

[2]) Idem bladz. 110.

Aanranding van de bestaande „orde" werd steeds gekwalificeerd als „opruiïng".

Als Vondel, Neerlands grootste dichter, in zijn onsterfelijke Roskam de diefachtigheid der 17e eeuwsche regeeringspersonen te lijf gaat en uitroept:

Hoe kan een christenhart zoo'n tyrannie verkroppen!
Ik raas van ongeduld! En zijn er dan geen stroppen
Voor geld te krijgen, omdat men 't kwaad niet afschaft?
Omdat landsdieverij nog steeds blijft ongestraft?

dan voorziet ook hij dat men hem, voor 't zeggen der waarheid, zal beschuldigen van opruierij, want hij laat even later er op volgen:

Als nu een smerig monster dit mij wil euvel duiden,
Dat tegen d' overheid ik het volk op wil ruien,
Dan ontken ik dat beslist.

Vondel, die de menschen van zijn tijd kende, moest zich dus intoomen bij zijn spreken, doch zou gaarne zich duidelijker hebben uitgedrukt, zooals blijkt uit wat hij op 'n andere plaats zegt in hetzelfde gedicht, n.l.:

En sprak ik duidelijker, ik vrees ze zouden dreigen
Met breuk en boeten, of mij leveren aan den beul.
Want waarheid, dat is al oud, vindt nergens heil noch heul;
Men acht hem voor wijs, die den vinger op den mond legt.

Zoomin echter als Vondel die „kunst" verstond van te zwijgen, waar spreken plicht is, zoomin verstaan wij, socialisten, die kunst en wij zijn daar niet rouwig om. Wij zullen U en ieder steeds gaarne zeggen wat wij waar achten en daarvan geen tittel of jota terug nemen, óók niet als ons daarvoor straffen dreigen.

Zooals door de verklaringen der getuigen â decharge is gebleken, heb ik mij in mijn betoog op 1 Mei gesteld op historisch standpunt en getracht mijn gehoor duidelijk te maken, waarom de politie zóó optrad als ze deed, en aan de hand daarvan te doen inzien, wat er moet worden gedaan om dat optreden te stuiten.

Ook uit het beëedigd proces-verbaal, dat van

het verslag van den inspecteur van politie, de heer Pateer, is gemaakt op 13 Mei j.l. in de instructie, is dat af te leiden, hoe gebrekkig zijn verslag ook is.

Wij lezen daarin n.l.:

„De teekenen kondigen zich steeds duidelijker aan, dat de bestaande maatschappij niet zal worden bestendigd.

De voorzitter sprak over het optreden der politie.

Dit is eene noodzakelijkheid geworden.

De kapitalisten voelen dat zij in het zand zullen moeten bijten en zoeken zich door elk middel te redden.

Zij zoeken door onderkruiperij zich staande te houden en nu rest hun niet anders dan hun toevlucht te nemen tot de machtsmiddelen."

In het verslag, dat de heer Pateer van mijn rede heeft gemaakt op den avond van 1 Mei, staat ook iets, dat duidelijk heenwijst naar het historisch standpunt dat ik innam bij mijn betoog. Daarin lezen we n.l.

„Het optreden der polite is eigenlijk een noodzakelijkheid geworden. De kapitalisten trachten zich door elk middel te redden en nemen nu hun toevlucht tot de machtsmiddelen."

Ik sprak dus van een ondergaande maatschappij en van het steunen op het geweld. Ik dacht daarbij aan de geheele geschiedenis van het verleden, doch, zooals ik aanstonds zal aantoonen, inzonderheid aan den tijd, die vlak voorafging aan de Fransche Revolutie. Daaromtrent leest men in „De Geschiedenis der Wereld" van Dr. G. Weber, eerste deel, bladz. 106 van de Hollandsche vertaling:

„In een tijd, dat men over menschenrechten en burgerlijke gelijkheid sprak en schreef, verkocht de koning de hoogere rangen in het leger alleen aan de edellieden, die minstens vier adellijke voorvaderen konden aanwijzen, tengevolge waarvan in het leger de kloof tusschen officieren en minderen met den dag èn breeder èn dieper werd, en werden alle staats- en hofambten niet volgens verdienste en karakter weggeschonken, maar voor geld gekocht. Moest onder zulke omstandigheden niet het laatste overblijfsel van eerbied en genegenheid voor den troon en diens bevoorrechte steunpilaren uit het hart der onderdanen verdwijnen?

Tevergeefs pasten de regeering en de rechtbanken

hare strafbepalingen — gevangenschap of verbanning — toe op de schrijvers, die over de bestaande toestanden het licht der waarheid lieten schijnen; wat deze uitspraken, dacht en voelde de geheele beschaafde wereld. De glans der kroon en de majesteit der vorsten was verdwenen. Een diepe afgrond gaapte tusschen regeering en onderdanen, tusschen de verschillende klassen der maatschappij. De bestaande orde van zaken was reeds in den geest der bevolking ondermijnd en werd alleen nog door uiterlijk geweld en door de macht der gewoonte in stand gehouden."

In dien tijd, die wat betreft de verhoudingen tusschen de verschillende klassen der maatschappij, zoo véél gelijkt op den tegenwoordigen tijd, was het woord aan het geweld. Toen de machthebbende klassen, die van adel en geestelijkheid, zich hun zedelijken rechtsgrond voelden ontzinken, maakten ze een kwistig misbruik van hun geweldsmiddelen.

Dat die tijd van vlak voor de Fransche Revolutie mij voor den geest stond bij mijn spreken, blijkt duidelijk hieruit, dat ik herinnerde aan de „Lettre de Cachet", zooals ik in de instructie reeds heb opgemerkt en hier door getuigen à decharge is bevestigd. Dat die „Lettre de Cachet" geduchte geweldsmiddelen waren in handen van de tot verdwijnen gedoemde heerschers, blijkt voldoende uit wat Dr. Weber ervan zegt in „De Geschiedenis der Wereld", deel I, bladz. 114, waar we lezen:

„Deze terecht geduchte gezegelde brieven (vandaar hun naam) welke niet alleen ministers, maar ook ondergeschikte ambtenaren, bisschoppen, huisvaders, ja allen, die aan het hof eenigen invloed hadden, zich zonder moeite konden verschaffen, maakten de meest despotieke inbreuk op de persoonlijke vrijheid, welke men zich denken kan: iedereen kon op die wijze, zonder verhoor, zonder vonnis, elk oogenblik gevangen genomen worden."

Mijnheer de president, in dagen van staking of socialistische onlusten is de politie voor de kapitalistische bourgeoisie van heden, wat die „Lettre de Cachet" waren voor den bedorven hofkring van Lodewijk XVI. De politie heeft dan een blanco mandaat en kan naar hartelust te werk gaan, als ze het

den stakers of ontevredenen maar moeilijk maakt. Het is toch gebeurd hier in Amsterdam, dat een stakende grondwerker, dien ik ken als een degelijken, kalmen kerel, door een rechercheur is neergeschoten geworden. Die rechercheur is daarvoor niet alleen niet gestraft geworden, maar toen tijdens de jongste bouwvakstaking een paar patroons doorloopende bescherming vroegen, werd hun diezelfde rechercheur toegevoegd, alsof het was om de arbeiders te tergen.

Het schandelijk optreden der politie op de Hoogesluis op 1 Mei, toen een 4-tal agenten één vrouw afranselden met hun sabels, zóó, dat zelfs „Het Handelsblad" en „De Telegraaf" er openlijk schande van spraken, heeft een groot deel van het publiek geschokt, en toch is er geen straf voor de politie gevolgd. Maar wel werd een socialist, die was beschuldigd den op de Hoogesluis dienstdoenden inspecteur van politie een „schoft" te hebben genoemd, veroordeeld tot gevangenisstraf.

Ik meende en meen nog, mijnheer de president, dat ik alleszins gerechtigd was, aan die historische „Lettre de Cachet" te herinneren, toen ik besprak het optreden der politie in de stakingsdagen, waarin wij leefden op 1 Mei.

(Ik zou in dit verband ook nog gevoeglijk kunnen wijzen op het nog altijd bestaande „recht" der heerschende klasse, om iemand die „onder verdenking staat", preventief gevangen te zetten. Dat verschrikkelijke middel herinnert zeer sterk aan de Lettre de Cachet. Tengevolge van dat recht heeft in de jongste bouwvakstaking een opperman 2 maanden in de gevangenis gezeten, waarna hij door de Rechtbank werd vrijgesproken. En in 1908 heeft hier in Amsterdam een fotograaf zelfs 5 maanden in de cel doorgebracht, om daarna te worden vrijgelaten. En de slachtoffers ontvangen in dergelijke gevallen geen enkele schadeloosstelling.)

Wij veroordeelen thans die „Lettre de Cachet", nietwaar mijnheer de president, wij vinden ze barbaarsch, schandelijk in één woord. Dat komt, omdat wij huldigen de Fransche Revolutie, die aan zoovéél

onrecht een einde heeft gemaakt. Maar wat zou er geworden zijn van die Fransche Revolutie, die de tegenwoordige kapitalistische bourgeoisie ten troon voerde, krachtens welker beginselen gij, heeren rechters, hier zit en recht spreekt, wat zou daarvan terecht zijn gekomen, als niet het Parijsche volk zich op 11, 12 en 13 Maart 1789 had gewapend tegen de officiëele gewapende macht? — Het was toen het woord van den afgevaardigde Chapelier: „Het volk moet het volk bewaken", dat de Nationale Vergadering deed besluiten, het volk van Parijs het recht te geven, gewapend de straat op te gaan en de straat te veroveren op de regeeringstroepen.

Doch dat recht werd toegestaan door een parlement, dat zichzelf, tegen den wil der officiëele machthebbers, instelde en niet vóór het Parijsche volk alreeds daadwerkelijk was opgetreden. Het was de edele Camille Desmoulins, die, volgens een brief, dien hij daarover aan z'n vader schreef, aan de duizenden bezoekers van het café Palais Royal toeriep: Te wapen! Te wapen! woordelijk schrijft hij:

> „Te wapen! riep ik. Te wapen! Laat ons allen groene kokardes nemen, dat is de kleur der hoop. Ik herinner mij dat ik eindigde met de woorden: „de brutale politie is hier. Welaan, zij zie mij aan, zij neme mij goed op. Ja, ik ben het die mijn broeders oproep tot de vrijheid. En een pistool in de hand nemende, eindigde ik: zij zullen mij althans niet levend vatten en ik zal roemvol weten te sterven." [1])

Al erken ik dus, mijnheer de president, dat ik het eens ben met Elisée Reclus, dat de revolutie eerst moet worden voltrokken in de hoofnen en harten van het volk; en al was dat, volgens den geschiedschrijver Weber, dat in 1789 het geval; toch heeft juist de Fransche Revolutie ons doen zien, dat óók het geweld een belangrijke factor is.

En zouden wij, mijnheer de president, voor de voltrekking van de proletarische revolutie het volk nu niet moeten leeren, dat het zich erop moet voor-

---

[1]) „Schetsen en Tafereelen uit de Fransche Revolutie", door F. Domela Nieuwenhuis, blz. 12.

bereiden, gewapend op te treden tegen de geweldsmachten der tegenwoordig heerschende bourgeoisie?

Dat zou zoo zijn, indien er in de hedendaagsche ontwikkeling van den strijd tusschen de maatschappelijke klassen zich andere verhoudingen openbaarden dan toen. Maar dat is niet het geval. Alles wijst er op, dat nu zoowel als toen de strijd wordt beheerscht door de macht der partijen.

Zelfs het simpele veranderen van regeeringsvorm, zooals dat dezer dagen in Portugal plaats heeft gehad kon niet anders gebeuren dan door wapengeweld en door het vergieten van het bloed van een groot aantal menschen.

En daarom meen ik op den bodem der historie te staan, als ik tot de arbeiders zeg, dat zij slechts met de wapenen in de hand zich meester kunnen maken van de straat, om te betoogen en te propageeren voor hunne zaak. Grooter en geleerder mannen dan ik hebben dat eveneens gedaan, zoo zegt

Karl Marx:

> „Het wapen der kritiek kan de kritiek van de wapenen niet vervangen; het materiëel geweld kan slechts omvergehaald worden door het materiëel geweld; ook de theorie wordt tot materiëel geweld, zoodra zij de massa overweldigt."

En de bekende Duitsche sociaal-democraat Karl Liebknecht schreef in de „Neue Rheinische Zeitung" van 7 November 1848:

> „Er is maar één middel om de moorddadige doodsweeën der oude maatschappij, de bloedige geboorteweeën der nieuwe maatschappij te verkorten, te vereenvoudigen, te concentreeren, slechts één middel — het revolutionaire terrorisme".

Mijnheer de president, het is mogelijk, dat U die zaak des volks, zooals wij, revolutionairen, die voorstaan, niet goed acht, niet vatbaar voor verwezenlijking, of misschien hersenschimmig, — dat alles is uw recht. Maar het is niet uw recht en niet

uw taak, onze propaganda met geweld te onderdrukken. Gij moogt ons bestrijden en dat wordt veelvuldig gedaan, maar gij moogt ons niet den mond snoeren door ons in de gevangenis te werpen, want dat is misbruik maken van uw macht.

Maar, mijnheer de president, als gij daar zit en rechtspreekt volgens de beginselen der Fransche Revolutie, die zich met bloedig geweld, door koningsmoord en kloosterbrand, baanbrak en de feodale machten wegvaagde, moogt gij mij dan wel veroordeelen, als ik de arbeidersklasse als mijn meening mededeel, dat zij zich moet voorbereiden op een gewapend optreden tegen de hedendaagsche bourgeoisie? — Ik ben zoo vrij om U dat recht te betwisten.

Doch ik veronderstel, dat gij liever naar iemand wilt luisteren, die meer gezag heeft dan ik, wiens partijgenooten en geestverwanten ons op dit oogenblik regeeren. Daarom vestig ik uw aandacht op de beroemde redevoering van Dr. Abram Kuyper, uitgesproken op het Sociaal Congres van 1891 en als brochure aan een beperkt aantal vrienden uitgereikt. Daarin lezen we:

„En wat men haar — (de socialistische beweging) — ook tegenwerpt, dat ze hierin althans misgaat, dat ze openlijk de revolutie predikt en verklaart desnoods voor geweld niet terug te zullen deinzen, ook hiervan zie ik niet in, hoe ge het ooit in naam der Fransche Revolutie zult veroordeelen. Of hebben de deftige heeren uit de kringen der Girondins dan geen revolutie gepredikt? Heeft men tegenover Lodewijk XVI dan heusch uit het beginsel gehandeld, dat de maatschappelijke orde niet mocht verbroken worden? Zijn de geestelijke voorouders onzer Liberalen en Conservatieven bij de September-moorden dan wèl voor geweld teruggedeinsd? Maar immers reeds het opwerpen van die vragen verloopt in het ongerijmde, waar het doffe dreunen van de valbijl der guillotine ons nog zoo tragisch-onrustig in de ooren naklinkt en waar nog onlangs het eeuwfeest van de bestorming der Bastille door heel het Liberalistisch Europa als de herdenking van het loffelijkst heldenfeit gevierd is. Hoe wil, wie zelf niet geaarzeld heeft om door stroomen bloeds naar zijn doel te waden, anderen aan de verachting van het menschelijk gevoel prijsgeven,

omdat ook zij, des noods zijnde, de guillotine weer zouden oprichten?" [1])

Ik ontken dus, mijnheer de president, dat gij mij in de gevangenis moogt laten werpen, omdat ik meen en die meening openlijk uitspreek, dat het socialisme mede door geweld, en niet zonder geweld zal zegevieren.

Maar behalve dat het zou zijn een misbruik maken van macht, verraadt het ook zoo'n zwak vertrouwen in eigen zaak. Acht gij dan mijn invloed zóó geweldig, zou ik willen vragen, dat gij door mij in de gevangenis te laten werpen de tegenwoordige „orde" moet bewaren? — Dan zou daardoor blijken, dat we slechts heel, heel langzaam vooruitgaan in de opvatting van het doel en de beteekenis der rechtspraak. Want het is inderdaad een historisch verschijnsel, dat als voor de heerschers de zaken mis beginnen te loopen, ze daarvan nooit de oorzaak zoeken bij zichzelf of in hun handelen, maar steeds bij anderen. Ik herinner U slechts, mijnheer de president, aan het historische voorbeeld van onzen koning Filips II, toen die in 1559 ons land verliet en zich daartoe inscheepte in Vlissingen. Namens de Staten-Generaal had de Prins van Oranje hem eenigen tijd tevoren een verzoekschrift overhandigd, waarin aangedrongen werd op wegzending van de Spaansche krijgstroepen uit ons land.

Daarover was de koning woedend en inplaats van zich af te vragen, waarom toch het volk zoo gebeten was op die Spaansche soldaten, maakte hij den prins van Oranje tot zondebok. Dat kwam tot uiting in Vlissingen, zooals ons blijkt uit wat de geschiedschrijver Adolf Streckfuss, daaromtrent mededeelt:

---

[1]) Het Sociale Vraagstuk en de Christelijke Religie, door Dr. A. Kuyper, bladz. 15.

Wie omtrent de Septembermoorden (de Terreur) van de Fransche Revolutie nader ingelicht wil zijn, verwijzen wij naar de volgende bronnen: Geschiedenis der Fransche Revolutie, door Jean Jaures, deel IV, hoofdstuk XVII; Schetsen en Tafereelen uit de Fransche Revolutie, door F. Domela Nieuwenhuis, bladz. 89; Typen (karakterstudies) door F. Domela Nieuwenhuis, en daarvan de Simontype, op bladz. 128. (Uitgaven van S. L. van Looy)

„Toen Filips aan boord kwam van het schip, dat hem voor altijd uit de Nederlanden wegvoeren zou, viel zijn oog op den prins van Oranje. Terstond wendde hij zich in den heftigsten toorn tot hem; in bittere bewoordingen verweet hij hem, dat hij door zijn kuiperijen de oorzaak was geweest dat het bovenvermelde verzoekschrift door de Staten-generaal was ingediend. Willem antwoordde bescheiden, dat hij dit niet gedaan had, maar dat het smeekschrift de vrucht van een ongedwongen en ordelijke beraadslaging was geweest.

Op dit antwoord greep Filips den prins bij den arm en riep, terwijl hij hem hevig schudde: „Niet de staten, — gij, gij, gij," terwijl hij het woordje „gij" driemaal met de grootste minachting herhaalde". [1])

Gij heeren rechters, die ongetwijfeld een zeer grooten eerbied gevoelt voor den prins van Oranje, staat verbaasd over die dwaasheid van Filips II, om één persoon te beschouwen als oorzaak van zoo'n algemeene ontevredenheid des volks. Maar als gij tegenwoordig tegen socialistische propagandisten en werkstakers zoo fel gaat woeden, om voorbeelden te stellen en de „orde" te handhaven, dan doet ge net als Filips II. En ge zult ook dezelfde resultaten op uw werk kunnen verwachten.

Nog nooit, mijnheer de president, heeft de methode van mondsnoeren en gewelddadig onderdrukken kunnen verhinderen, dat nieuwe ideeën en beginselen zich baanbreken. Wat niet wegneemt, dat de propagandisten voor nieuwe beginselen het nog steeds hard te verantwoorden hebben. De opruier, hoe noodzakelijk hij ook is voor den vooruitgang, hoe zegenrijk hij ook is voor de onophoudelijke wedergeboorte van de publieke opinie, de opruier is steeds geminacht bij zijn leven, en . . . verheerlijkt en geprezen nà zijn dood.

Men wijst gewoonlijk als voorbeeld hiervan op Jezus Christus, maar omdat ik mij in mijn verde-

---

[1]) „De Geschiedenis der Wereld", door Adolf Streckfuss, Deel 8. bladz. 10.

(Wij halen deze plaats aan, ondanks we weten dat andere geschiedschrijvers van naam het feit sterk betwijfelen. De groote historicus Motley heeft het opgeteekend uit memoires van een tijdgenoot.)

diging, evenals bij mijn optreden op 1 Mei, wensch te plaatsen op historisch standpunt, daarom wil ik Jezus niet als zoodanig noemen. Ik heb nl. lang niet voldoende historische zekerheid om aan te nemen dat Jezus ooit heeft geleefd [1])

Indien gij, heeren rechters, wèl overtuigd zijt van het bestaan van Jezus, en dus ook van zijn veroordeeling tot den kruisdood, vestig ik uwe aandacht op het standpunt, dat volgens de legende door één der rechters van Jezus werd ingenomen, n.l. door Gamaliël.[2])

Maar Thomas Müntzer, een der groote figuren uit den voor de beschaving zoo zegenrijken tijd der Hervorming, begreep en ondervond dat de waarheid — of wat men daarvoor houdt — niet gezegd mag worden, vooral niet met betrekking tot de middelen, om aan het onrecht eener heerschende klasse een einde te maken.

In de bewaard gebleven predikatie, welke hij hield voor de Saksische vorsten, keurvorst Frederik en hertog Johan, op het slot Altstedt, zeide hij o. m.:

> „Zie toe, het grondsop van den woeker, van den diefstal en rooverij zijn onze vorsten en heeren; zij nemen alle schepsels in bezit: de visch in het water, den vogel in de lucht, het gewas op het veld, alles moet van hen zijn. Daarnà laten zij dan Gods gebod uitgaan onder de armen en zeggen: God heeft bevolen: gij zult niet stelen. Het helpt hen echter niet. Zoo zijn zij de oorzaak, dat alle menschen den armen landbouwer, handwerksman en alles wat er leeft, schenden en schaven, en als hij zich dan vergrijpt aan het allergeringste, dan moet hij hangen. Daarop zegt dan dokter Leugenaar: Amen! De heeren bewerken zelven, dat de arme man hun vijandig wordt. De oorzaak van het oproer willen zij niet wegnemen, hoe kan het dan op den duur goed

---

[1]) Wie over het historisch bestaan van Jezus iets naders wil vernemen, verwijzen wij naar het boekje van F. Domela Nieuwenhuis, getiteld: „Een nieuw leven van Jezus". — Ook „De Legende van den Christus", door Prof. Ch. Virolleaud, (Uitgave J. M. Storch), kan men daarna met vrucht lezen.

Wie Duitsch leest, kan niet beter doen dan het werk van D. F. Strausz, „Das Leben Jesu", te raadplegen.

[2]) „Typen" (karakterstudies), door F. Domela Nieuwenhuis, blz. 148. (Uitgave S. L. van Looy.)

worden? Wanneer ik dat zeg, word ik een oproermaker genoemd, het zij zóó!" [1])

Maar, mijnheer de president, Müntzer gaf toch het antwoord: hij liet kanonnen gieten, stelde zich aan het hoofd van de opgestane boeren van Thüringen en trok op tegen de verbonden vorsten van Saksen en Hessen. Hij werd bij Frankenhausen verslagen en — zooals een oproermaker betaamt — gemarteld en daarna gedood.

Het is mij echter bekend, mijnheer de president, dat men in uwe kringen niet veel opheeft met Thomas Müntzer en zijn onstuimige communistische beginselen. Ik zal dus weinig eer inleggen, met mij op hem te beroepen voor mijn optreden in 't algemeen en mijn standpunt ten opzichte van het geweld in 't bijzonder. Daarom wil ik mij ook beroepen op den hervormingsapostel Maarten Luther. Dat die, als nieuwigheidskramer, ketter en misdadiger, door de katholieke kerk is vervolgd geworden, is voldoende bekend. Ik deel dus met hem de eer van opruier. Maar ik deel ook met hem het standpunt, dat het gebruik maken van geweld geoorloofd is. In zijn strijd tegen de Roomschen was Luther niet malsch, want hij schrijft:

„Wanneer hun (der Roomschen) razend woeden voort mocht gaan, zou er, dunkt mij, geen beter raad en geneesmiddel zijn, om dien voortgang te keeren, dan dat koningen en vorsten dit met geweld deden, zich toerustten en dat deze schadelijke lieden door allen werden aangegrepen en men ineens een eind maakte aan het spel **met wapenen**, niet met woorden. Wanneer wij dieven met het koord, moordenaars met het zwaard, ketters met den brandstapel straffen, waarom grijpen wij niet veeleer deze schandelijke leeraars des verderfs, als pausen, kardinalen, bisschoppen en den geheelen zwerm van het Roomsche Sodom met allerlei wapenen aan, en wasschen wij onze handen niet in hun bloed?" [2])

---

[1]) Auslegung des Unterschieds Daniels des Propheten, gepredigt auf den Schloss zu Alstet vor den teligen theuren Herzogen und Vorstehen zu Sachsen. (Door F. Domela Nieuwenhuis medegedeeld in de Octoberafl. van „De Dageraad" van 1889).

[2]) Deze aanhaling van Luther, is door F. Domela Nieuwenhuis gepubliceerd in de October-aflevering van „De Dageraad" van 1889.

In den Boerenkrijg wilde Luther ook het geweld aanwenden, zoowel tegen de vorsten als tegen de opgestane boeren. Aan het adres van de vorsten richt hij de volgende woorden:

> „Gij moet anders worden en voor Gods woord wijken. Doet gij dit niet op vreedzame wijze, wrijwillig, dan zult gij het moeten doen op een gewelddadige en verderfelijke wijze." [1])

En aan den kanselier van graaf Albrecht van Mansfeldt schrijft hij met betrekking tot den opstand der boeren:

> „De wijze man zegt: „cibus, onus et virga Xasino" (aan een ezel zijn voedsel, zijn last en zijn zweep). Zij hooren het woord niet en zijn onzinnig, daarom moeten zij de Virgam, de buksen, hooren en geschiedt hun recht. Bidden zullen wij voor hen, dat zij gehoorzamen; gebeurt dit niet, zoo komt hier geen erbarmen te pas: laat de buksen maar onder hen suizen, zij zouden het anders duizendmaal erger maken." [1])

Wij prijzen tegenwoordig Luther en de Hervorming, nietwaar mijnheer de president, ondanks hij was een prediker van het geweld, als middel om zijn doel te bereiken, omdat wij zijn apostelen van de gewetensvrijheid. Van die gewetensvrijheid, vrijheid van denken! — zeker, zeker, daarvan zijn wij allen vurige voorstanders. Als men maar oppast niet te zeggen wat men denkt, want.... dan is men een opruier en gaat als zoodanig de gevangenis in.

De prins van Oranje, de „heldhaftige", „onbaatzuchtige" stamvader van ons „roemruchte" vorstenhuis — zoo luidt immers de geijkte term, was evenwel ook zoo'n opruier in groot formaat. Hij zette de burgers van ons land op tot gewelddadig verzet tegen het gezag van den wettigen koning en deze vaardigde daarom op 15 Maart 1580 den ban over hem uit, waarvan, nadat 's prinsen euveldaden waren opgesomd, het slot aldus luidde:

> „Daarom verklaren wij hem voor een verrader en een booswicht, voor onzen vijand en dien des lands....

---

[1]) Deze twee aanhalingen van Luther zijn door F. Domela Nieuwenhuis gepubliceerd in de October-aflevering van „De Dageraad" van 1889.

Wij vergunnen een ieder, hem aan lijf of goederen te beschadigen. En zoo iemand, hetzij iemand onzer onderdanen of een vreemdeling, vroom en edelmoedig genoeg gevonden mocht worden om ons van deze pest te verlossen en hem ons dood of levend uit te leveren, of wel hem het leven te benemen, dan zullen wij hem onmiddellijk na het verrichten van die daad vijf en twintig duizend gouden kronen doen uitbetalen; en zoo hij eenig misdrijf mocht gepleegd hebben, hoe groot ook, beloven wij hem dat te vergeven; en zoo hij niet reeds van adel is, zullen wij hem om zijn vroomheid tot den adelstand verheffen." [1])

Uit dit vreeselijke vonnis, mijnheer de president, waarin zelfs wordt gespeculeerd op de hulp van laaghartige sluipmoordenaars, blijkt duidelijk, hoe innig onze koning Filips II overtuigd was van 's prinsen snoodheid. Doch de prins werd er niet door tot andere gedachten gebracht, wat wel het allerbeste blijkt uit het fiere slotwoord van zijn in 1581 verschenen apologie (zelfverdediging), dat luidde: je maintiendrai (ik zal handhaven).

Ook ik, mijnheer de president, ook ik zeg U openlijk: ik zal, hoe ook uw vonnis moge luiden, voortgaan op den ingeslagen weg, want ik weet dat ik sta in dienst van de zaak des rechts, in den strijd tegen geweld en onrecht.

En, mijnheer de president, sta ik met deze overtuiging in mij, dan niet vast? — Vind ik dan niet naast mij, of liever: zou ik dan niet naast mij moeten vinden, alle oprechte Calvinisten? — Ja, en daarvoor beroep ik mij alweer op een gezaghebbend geschiedschrijver.

Over den opstand van Nederland tegen het wettig gezag van Filips II in de 16e eeuw, lezen we het volgende:

„Toen in 1579—'80 de Noordelijke provinciën afvielen van Filips II, geschiedde dit geheel naar de grondstellingen der Calvinistische Reformatie, die hier vasten wortel had geschoten, dat aan een volk en aan zijn Staten steeds het natuurlijk recht blijft voorbehouden, om een tiran, die tegen zijn plicht handelt, nadat hij te

[1]) Geschiedenis van ons Vaderland, door F. van Rijsens blz. 143.

vergeefs vermaand werd, van hunnen kant de gehoorzaamheid op te zeggen." [1])

Mijnheer de president, de tegenwoordige heerschers zijn tirannen van het volk. Zij houden het met geweld in politieke- en economische slavernij, stapelen zich rijkdommen op, ontstaan door den arbeid des volks en laten dat volk hongeren in stoffelijken en geestelijken zin. Het volk behoeft de tegenwoordige heerschers niet langer te gehoorzamen, want het heeft lang en vaak genoeg zijn nood geklaagd zonder verhoord te worden.

Maar ook de Prins van Oranje, de gevreesde en voor het wettige gezag zoo gevaarlijke opruier, staat in uwe achting hoog aangeschreven, mijnheer de president. Hij wordt aan de kinderen op school bekend gemaakt als de Vader des Vaderlands. En Balthazar Gérards, die hem doodde, die het vonnis van den wettigen koning aan den prins voltrok, die wordt genoemd een laaghartige sluipmoordenaar. — Inderdaad, mijnheer de president, het was weinig ridderlijk van dien man, zich te verbergen achter een trap totdat de prins vlak vóór hem stond en hem toen te dooden, doch er is ook weinig moed noodig voor U, gezeten achter die groene tafel in een gemakkelijke stoel, beschermd door politie, om mij te veroordeelen tot gevangenisstraf.

Echter mijnheer de president, zooals thans de „Lettre de Cachet" worden veracht, de vervolgers van de propagandisten der kerkhervorming worden geminacht, de Spaansche overheersching wordt vervloekt, — zoo zal ook de kapitalistische maatschappij-inrichting in de toekomst worden gehoond en op de rechters worden gespogen, die de propagandisten van het socialisme in de gevangenis lieten werpen.

En wij leven snel tegenwoordig, mijnheer de president, de opruiers komen zoo gauw in achting en eere, zooals blijkt uit het volgend stukje historie.

---

[1]) Einleitung in die Geschichte des Neunzehnten Jahrhunderts. (Inleiding tot de geschiedenis der 19e eeuw) door Gervinus, bladz. 58.

Toen Napoleon Bonaparte door de verbonden Europeesche mogendheden in 1815 was overwonnen, werd Nederland vergroot, door er België aan toe te voegen, volgens besluit van het congres der mogendheden te Weenen. Willem I werd koning over het vereenigde koninkrijk.

De beide aan elkaar gekoppelde staten konden het echter niet best vinden en vooral België schikte zich noode in den toestand. De ontevredenheid nam steeds toe en toen in 1830 te Brussel in den schouwburg de opvoering plaats had van „La Muette de Portici", welk stuk den opstand der Napolitanen tegen Spanje voorstelt, toen raakte het volk onder de bekoring van de opruiende taal in dat stuk en sloeg tot oproer over. Het ging de straat op, herhaalde met geestdrift de versregels:

Voorzeker, de slaaf heeft geen ramp meer te duchten,
Nog beter de dood dan een smaadvol bestaan,
Val af dan, gij juk! ziet hem sneven of vluchten
Den vreemdling, die ons in zijn boeien dorst slaan.[1])

Na heel veel strijd en geharrewar gelukte het de opstandige natie hare onafhankelijkheid te veroveren, zooals Nederland dat vroeger door wapengeweld had veroverd op Spanje.

Ofschoon dat nog slechts 80 jaar is geleden, bracht in September j.l. de koning van België een officiëel bezoek aan de hoofdstad van ons land. Hij werd daar door onze koningin allerhartelijkst ontvangen, saluutschoten donderden te zijne eere, er werd door onze soldaten voor hem gedefileerd en... De Nieuwe Rotterdammer van 18 September was zelfs van oordeel, dat noch het Koninklijk Paleis op den Dam, noch de Dam zelf, noch ons Raadhuis, fraai genoeg waren om den koning van dat opstandige, revolutionaire, wet en recht verbrekende volk waardig te ontvangen.

En is ook niet de Republiekeinsche Regeering van Portugal dezer dagen, ofschoon door bloedig

---

[1]) Geschiedenis van ons Vaderland, door F. van Rijsens, bladz. 400.

geweld aan 't bewind gekomen en door den wettigen koning te verjagen, onmiddellijk erkend door de groote mogendheden van Europa?

Het kan U nu wel duidelijk zijn, mijnheer de president, waarom ik mij niet beleedigd acht door den naam opruier. Ik bevind mij als zoodanig in uitstekend gezelschap. Duizendmaal liever wil ik een opruier zijn, dan tot taak hebben de opruiers te straffen. De geschiedenis is ten opzichte van de laatsten lang niet malsch en voor den vooruitgang zijn ze gevaarlijk, als zijnde remtoestellen, zij het dan ook in den regel onbewust.

Het is een weinig begeerlijk lot, dat de geschiedenis b. v. ten deel doet vallen aan den Raad van Beroerte, die als rechtbank fungeerde voor de opstandige Nederlanders in de 16e eeuw. En evenmin is het oordeel der geschiedschrijvers malsch over den Engelschen opperrechter Trevilian, wegens zijn vonnissen over de opgestane Engelsche lijfeigenen uit Essex en Kent, waarvan de geschiedschrijver Streckfuss zegt:

„Robert Trevilian haalde zich door zijn wreedheid en partijdigheid den vloek van duizenden op den hals." [1])

En de geschiedschrijver Schlosser zegt:

„dat de opperrechter Trevilian even als zoovele rechtsgeleerden van andere staten en tijden, zijne wetenschap en hare regeling niet tot redding, maar tot onderdrukking der onschuld aanwendde, en de rechterlijke macht tot een moordzwaard, de gerechtigheid tot een furie maakte." [2])

---

[1]) „Geschiedenis der Wereld", door Adolf Streckfuss, Deel VI, blz. 19.

Deze Engelsche boerenopstand is ook van genoeg belang om er nader kennis mede te maken. Wij verwijzen daarvoor naar Deel V en VI van Streckfuss en ook naar de prachtige studie van William Morris over een der hoofdfiguren, den priester John Ball, verschenen in het Hollandsch bij J. W. Versluys in een vertaling van Mevr. Roland Holst.

[2]) Dit citaat van Schlosser, dat ik vond in een tijdschrift, heb ik niet kunnen contrôleeren, doch dat het juist is lijdt geen twijfel, gezien het eenstemmige oordeel van alle geschiedschrijvers over Trevilian,

Als ik dus, het optreden der politie tegen de demonstraties der socialisten en werkstakers besprekende, heb gezegd, dat daaraan slechts een einde kan worden gemaakt als wij, d.w.z. de socialistische arbeiders, gewapend de straat op gaan, dan heb ik mij geheel en al geplaatst op historisch standpunt.

Immers ik schetste de socialistische beweging als een wereldbeweging, waarvan de 1 Mei-demonstratie een uiting is; ik schetste den strijd der socialisten als een strijd tusschen een ondergaande en een opkomende klasse. In dat verband sprak ik harde waarheden over de politie. Ik heb haar genoemd: een waakhond voor de brandkast, een dienstknecht van het kapitaal. De verslaggevende inspecteur van politie heeft daarvan niets begrepen, zooals uit de stukken blijkt. Hij weet daaromtrent niets anders te rapporteeren, dan „dat er duchtig werd afgegeven op de politie", dat „de politie het weer had gedaan", en dergelijke onbenulligheden meer. Als de man mij begrepen had, zou hij hebben gerapporteerd, dat volgens den spreker de politie niet anders kan handelen dan ze doet, omdat zij staat in dienst van de heerschende klasse, ter bescherming van de tegenwoordige „orde"; dat de spreker daarom geen heil zag in een protest tegen het optreden der politie, waarop de voorzitter van de vergadering aandrong; spreker meende, dat de arbeidersklasse moet zorgen machtig te worden, door kennis en organisatie, want als zij de straat wil veroveren voor propaganda en demonstratie, zal zij die straat gewapend moeten veroveren.

Zie, mijnheer de president, zóó, in dien geest heb ik geredeneerd. En dàt wil ik handhavén, want dat meen ik, dat is voor mij waarheid.

Ik eisch, als belasting betalend burger, het recht op, kritiek te oefenen op de politie. Gij moogt het als rechters met die kritiek niet eens zijn, dat is uw recht, maar gij hebt niet het recht om mij voor het uiten van mijn meening in de gevangenis te doen werpen.

Gij moogt mij gerust een opruier noemen,

mijnheer de president, ik aanvaard dien naam als een eeretitel, maar ik heb niet de bedoeling gehad om de menschen, die daar op 1 Mei in de vergadering aanwezig waren, aan te sporen tot een strafbare handeling, in den zin van Art. 131 van het Wetboek van het Strafrecht.

Ik zie daarin al heel weinig heil. Voor mij is het geweld een factor in den klassenstrijd, die zich langs natuurlijken weg zal moeten openbaren. Als de arbeiders zijn gekomen tot de kennis van de maatschappij, tot een goed inzicht in hare samenstelling, dan zullen zij de middelen wel toepassen, die noodig zijn om haar te veranderen. Geen ernstig mensch zal van gewelddadig optreden door zoo'n vergadering eenig heil verwachten voor de revolutionaire arbeidersbeweging.

Mijn bedoeling was dan ook geen andere, dan haar aan de hand van de historie een denkbeeld te geven van den strijd. Ik kon daarbij het geweld niet verzwijgen en wilde het dus ook niet. Immers ik heb U met tal van historische feiten aangetoond, dat het geweld steeds was de vroedmeester van een nieuwe orde van zaken.

En, mijnheer de president, ik ben van meening, dat wanneer autoriteiten en politie weten, dat de strijdende arbeiders worden onderwezen in dien historischen zin, zij daarmede zóódanig rekening zullen houden, dat het bij de politie een weldadig respect teweegbrengt voor de arbeidersbeweging.

Ik sprak in mijn rede van het veroveren van de straat, om te kunnen demonstreeren onze beste gevoelens. Toen dacht ik aan de demonstraties, die in October 1909 in alle landen van Europa hebben plaats gehad naar aanleiding van den moord op den Spanjaard Francisco Ferrer, vermoord vooral op aanstoken van de katholieke geestelijkheid. Ik heb hier in Amsterdam die demonstraties meegemaakt, die georganiseerd waren door de revolutionaire socialisten. Die kwamen nimmer tot hun recht, doordat de politie er steeds als wilden op in hakte en de demonstreerenden laf op de vlucht gingen. Ik vroeg mij af, waarvoor dat hakken van de politie noodig

was. Waren het geen edele gevoelens van onze arbeiders, gevoelens die aangekweekt zijn geworden op school, waar de katholieke overheersching en gewetensdwang als afschuwelijkheden worden onderwezen? Waren die demonstraties, die over de geheele wereld plaats hadden, geen heuchlijke openbaring van het ontwaken van het publieke geweten, dat contrôle uitoefent over de machtigen en dezen tot een waarschuwing wordt voor àl te groot machtsmisbruik? Door dergelijke demonstraties met geweld te onderdrukken, wordt een volkskracht gesmoord. En door de demonstraties op wat men noemt „nationale feestdagen" ongehinderd toe te laten, wordt een volkspest gekweekt. Ik heb mij toen geërgerd, mijnheer de president, zoowel aan het optreden der politie als aan de houding van het publiek, en ik heb naar aanleiding daarvan het volgende geschreven:

„Het wil ons voorkomen, dat het optreden der politie zijn oorzaak vindt in de lafheid van het publiek. Men loopt al hard weg als er niets aan de hand is, maakt voor de hakgrage bende ruim baan en maakt ze daardoor brutaal en overmoedig. Indien men echter aaneengesloten blijft voortgaan, zal het zeer de vraag wezen of de politie ook werkelijk aan het hakken gaat. En voor 't geval dat wèl mocht gebeuren, kan men zich toch voorzien van een stevigen eiken wandelstok en zijn leven en veiligheid verdedigen tegen de barbaren, die als razenden om zich heen slaan. Indien men voorzien is van een stevigen wandelstok heeft men heusch niets te vreezen van een smeris. De klachten over het barbaarsch optreden van de Amsterdamsche politie zijn reeds zóó oud en zóó veelvuldig, dat men zich niet moet voorstellen, dat men door te klagen daarin verbetering brengt. Dat echter directie-actie ook in dit opzicht goede resultaten zal opleveren, daarvan zijn wij overtuigd.

Bij de eerste demonstratie in Parijs heeft men zelfs politiehonden op de betoogers losgelaten en toen heeft Gustave Hervé in zijn blad „La Guerre Sociale" gezegd, dat wanneer men dat nog eens deed, er zou worden geantwoord met bommen.

Men heeft de tweede demonstratie te Parijs ongemoeid gelaten en daardoor werd optreden overbodig.

Waarom in Amsterdam elke demonstratie direct uit elkaar geslagen moet worden, zal wel niemand duidelijk zijn. Het is toch overduidelijk gebleken, dat de verontwaardiging over wat daar in Spanje is gebeurd,

> groot is en diep is ingeslagen. Waarom mag daaraan geen uiting worden gegeven? Waarom moet dat worden onderdrukt? Dat kan slechts ten doel hebben om de stem der rechtvaardigheid te smoren, en dat is een even vruchteloos als misdadig pogen.
>
> Het volk zal, desnoods met geweld, de straat moeten veroveren om voor recht en waarheid op te komen. Het mag niet berusten in een optreden van de politie, zooals wij dat nu al eenige keeren met eigen oogen hebben aanschouwd." [1])

Ik dacht aan dat alles óók op 1 Mei, mijnheer de president, en levendig stond mij voor den geest, hoe door te dreigen met geweld, de Parijsche socialistische arbeiders de straat hebben veroverd voor hun demonstratie.

Op den avond van 13 Oct. 1909, de dag waarop Ferrer is vermoord, hadden er te Parijs spontane demonstraties plaats, die ontaardden in bloedige gevechten tusschen de politie en de burgers, doordat de eerste met geweld de demonstraties wilde beletten. Toen hebben de georganiseerde arbeiders een manifestatie voorbereid tegen 17 October op een wijze, die indrukwekkend was. In het blad „La Guerre Sociale" van 13—19 October 1909, No. 44 en daarvan de 4e speciale editie, lezen we o.m.:

> „Als onze vreedzame manifestatie van morgen wordt verstoord door de Apachen van de politie, als de regeering ons het recht betwist, te manifesteeren op straat, op vreedzame wijze, dan zal 't uit zijn en voor altijd met de zachtheid en de verzoeningsgezindheid.
>
> Wij nemen dan weer opnieuw de taktiek op van Woensdagavond, maar op systematische, methodische, wetenschappelijke, bloedige wijze!
>
> Wij zullen dan tegenover de vechtorganisatie van de politie stellen de vechtorganisatie van de revolutionairen."
>
> — — — — — — — — — — — — — —
>
> „Morgen geldt het de verovering van de straat, een verovering die we vreedzaam zullen ondernemen.
>
> Als wij ze niet krijgen met zachtheid, dan nemen wij ze op een anderen dag met geweld."

In het blad „l'Humanité", het orgaan van de

---

[1]) „De Arbeid", weekblad van het Nationaal Arbeids-Secretariaat, van 30 Oct. 1909.

tamme, geunificeerde sociaal-demokratische partij, van 17 October 1909, No. 2009, lezen wij o. m.:

> „Als er gewelddadigheden zijn gepleegd, dan is het de politiebrutaliteit die ze heeft veroorzaakt, en, zeggen wij het duidelijk: als de Apachen van den Staat voortgaan, het volk van Parijs te mishandelen, dan zal dit zich steeds krachtiger weten te verdedigen."

Nadat de Parijsche georganiseerde socialistische arbeiders op deze wijze duidelijk hadden te kennen gegeven, dat zij eventueel politiegeweld met geweld zouden beantwoorden, **toen konden ze ongestoord manifesteeren,** zonder daartoe verlof te hebben ontvangen van de autoriteiten.

Ik ben ervan overtuigd, mijnheer de president, dat wanneer de Amsterdamsche politie weet, dat zij bij haar aanvallen op vreedzame manifestanten kans heeft op ernstig en gewapend verzet, ze wel een beetje kalmeeren zal in haar àl te grooten ijver om de kapitalistische „orde" te handhaven, die toch per slot van rekening ook voor haar diensten slechts een hongerloon betaalt. De jongste gebeurtenissen in Berlijn zijn voor velen een openbaring geweest, dat zelfs het meest slaafsche volk, zoodra het komt tot inzicht en organisatie, zich weet te verdedigen tegen de geweldsmiddelen van zijn onderdrukkers.

Wij zullen dus niet mogen nalaten, de arbeiders de geheele waarheid te leeren van de historische ontwikkeling, waarin ook het geweld een werkdadige rol vervulde. Zelfs het gevaar, daardoor te vallen onder den elastieken term van opruier en de kans te beloopen in de gevangenis te geraken, zal ons daarvan niet mogen terughouden. Want, mijnheer de president, onze tegenwoordige maatschappelijke orde is verrot, heeft behoefte aan vernieuwing. En om die te verkrijgen is allereerst noodig architectonische kritiek.

Ik vestig uwe aandacht op de corruptie in regeeringskringen, door den lintjeshandel en de Westmeijerij zoo pijnlijk duidelijk gedemonstreerd.

Ik vestig uwe aandacht op de politieschandalen van Papendrecht en de ontzettende moeilijkheid om de justitie in beweging te krijgen tegen de politie.

In dit verband wijs ik U er op, dat Mr. ten Bruggencate van Almelo eerst de publieke opinie te hulp moest roepen, door een ingezonden stuk in „Het Handelsblad", teneinde een vervolging uit te lokken tegen de politieagenten van Tubbergen, die vreedzame burgers opzettelijk mishandelden.

Ik herinner er U aan, dat in Amsterdam in 1908 een rechterszoon, die in preventieve hechtenis zat voor diefstal van rijwielen, gelegenheid kon krijgen den dans te ontspringen, door naar Amerika te gaan.

Ik vestig uwe aandacht op de schandalen in de finantiëele wereld, waar de beurszwendelaars ongestraft hun geraffineerde praktijken kunnen uitoefenen.

Ik wijs U op de ontzettende tegenstellingen in onze rijke maatschappij, waar eenerzijds stoffelijke en geestelijke armoede en verdierlijking zich in verontrustende afmetingen vertoonen, en anderzijds een misdadige weelde wordt ten toon gespreid.

Mijnheer de president, wij leven in een veelbewogen tijd. De kapitalistische maatschappij is veroordeeld, ten doode opgeschreven. Nieuwe krachten ontwikkelen zich, de arbeidersklasse verheft zich uit haar politieke en economische slavernij en wil het socialisme doorvoeren.

Tracht gij niet het ondergaande, het veroordeelde, het slechte te bewaren, door een propagandist van het nieuwe een tijdlang het zwijgen op te leggen. Heusch, die rol is voor U niet benijdenswaardig. Zij is gelijk aan die van het oude moedertje, die toen bij een overstrooming tengevolge van een doorbraak van den dijk, het zeewater haar hutje binnendrong, een dweil nam om het op te drogen.

Het socialisme komt, omdat het kapitalisme zichzelf onmogelijk maakt.

De arbeidersklasse maakt zich gereed om de wankelende „o r d e" omver te halen.

Leg haar geen stroohalmpjes in den weg, want ze stapt erover heen, lacht om uwe onnoozelheid en vervult haar taak.

Als die taak ook gewelddadig is, dan is dat niet

hare schuld, maar dan wordt dat door de omstandigheden gebiedend voorgeschreven.

Mijnheer de president, wij zijn niet bloeddorstig, wij plegen geen opzettelijk geweld. Daarvoor is ons doel te idealistisch en te verheven, doch de heerschende klasse maakt onze taak te dien opzichte niet gemakkelijk. Een Hollandsch spreekwoord zegt: Wie wind zaait, zal storm oogsten. En in dat verband wil ik U wijzen op wat de onbaatzuchtige, edele revolutionair, Peter Kropotkine, schrijft:

„Wij hebben reeds elders gezegd, dat wanneer een volk zich wreekt op hen, die het zoo lang onderdrukt hebben, niemand het recht heeft zich er in te mengen, noch het de les daarover te lezen. Slechts hij die zelf net zooveel geleden heeft als het volk heeft bij zoodanige gelegenheden het recht tusschenbeiden te komen.

Slechts hij, die zijn kinderen heeft hooren schreien van honger en ze heeft zien sterven van uitputting door gebrek aan voedsel; hij, die geslapen heeft onder bruggen en alle angsten en vernedering der armoede ondervonden heeft; hij, die zonder nachtverblijf of brood langs 's heeren wegen heeft gezworven, of bij een terugtocht van Bourbaki uitgehongerd door de sneeuw heeft gedoold, terwijl de heeren in een hotel een zoete nachtrust genoten — slechts hij alleen heeft het recht de volkswraak te beoordeelen, slechts hij, de paria van gisteren, mag tusschenbeiden treden ten gunste van zijn onderdrukkers.

Maar bovendien!

Heeft men het volk niet reeds duizenden jaren de wraak voorgepredikt? Heeft men haar niet tot een heilig recht verheven, dat gezegend wordt door den godsdienst en voorgeschreven door de wet? Heeft men van haar niet een godin gemaakt, die door het lichaam van de boosdoeners te verminken het recht bevredigt, dat door hen beleedigd was? Heeft niet de geheele wereld de wraak door den wettigen moord gebillijkt? Heeft men niet overal officieel den beul en den cipier betaald?" [1])

Er behoeven dus geen vonnissen tegen propa-

---

[1]) „Een studie over de revolutie", door P. Kropotkine, bladz. 15. (Uitgave van een reeds lang niet meer bestaande socialistische vereeniging te Amsterdam, genaamd „Zelfstandigheid".

gandisten die niemand kwaad doen, meer bijkomen mijnheer de president, om de wraakgevoelens bij de arbeidersklasse, aan te wakkeren. Het kapitalisme heeft reeds genoeg gezondigd tegen menschelijkheid en recht, om met een vloek te worden weggetrapt.

Als gij recht wilt doen aan mij, dan zult ge mij ontslaan van rechtsvervolging, om de eenvoudige reden dat ik onschuldig ben aan het mij ten laste gelegde.

Acht gij het daarentegen uw plicht mij in de gevangenis te doen werpen, gaat dan gerust uw gang. Ik zal mij niet vernederen door uw medelijden in te roepen, want ik weet wat ik doe en wensch er de verantwoordelijkheid voor te dragen.

Draagt gij dan ook, heeren rechters, de verantwoordelijkheid voor uwe daden!

Ik dank u.